

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1640

Capvt Septvm. Eiecta è Galliâ Societas, & restituta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

læsæ Maiestatis & parricidij contra Regem tentati reus damnetur. Hæc
 aliâque multò atrociora vt in nos decernerentur, quasi sententiam
 ipse pronuntiaret, impotenter impudenterque deblaterauit Arnaldus.
 Interuenerant & liti Curiones: pro iis Ludouicus Dolæus triduo pòst
 pari vehementiâ dixit; post innumera conuitia, orans ad extremum ob-
 testansque Curiam, si quidem Franciâ non pellantur (quod Academia
 petit) saltem illis Sacramentorum administratione, omniq; aliâ quæ
 ad Canones spectat, sacrâ functione impostero interdicatur. Duretus ^{Scipio Du-}
 Societatis Aduocatus, acri iudicio vir, breuiter admodum pro tempore, ^{pleix.}
 & singulari cum modestiâ ad singula respondit, abstinens ab omni ver-
 borum acerbitate. extant hæc actiones vulgatæ typis. scriptus & dein à
 Barnio copiosior libellus defensionis loco fuit. Eadem postmodum ac-
 cusationum capita luculentè refutauit Franciscus Montanus. His admi-
 niculis irriti aduersariorum cecidere conatus, præualente propenso in
 Societatem fauere, vt cum gemitu & acerbitate scribit Thuanus, id
 agens vbicumque potest, vt rebus nostris quàm maximam conciliet in-
 iudiam. Senatusconsultum factum est, quo libelli Academiae nomine
 & Curionum vrbs oblata iubentur adiungi liti olim comperendinatæ
 ante annos triginta, tamquam eius appendices: vt vno scilicet eodemque
 iudicio de iis aliquando à Senatu pronuntiaretur. Nihil vltra obtinue-
 re. Hic enim uerò infrendere aduersarij, qui certam victoriam iam spe
 deuorauerant. Dum sententiæ dicuntur, fatetur Thuanus quædam ad- ^{Hist. l. 112.}
 modum liberè ab iis qui se numero vinci dolebant, prolata. Thuanus
 alter tum Curia Præses, vir antiqui moris & horridæ libertatis, vt prior
 ait, nobis omnino offensus (vt ex prolata sententiâ patuit) peracerbè
 dixit sibi videri, comperendinatâ causâ, vitam Regis comperendinati.
 ea vox pro omine deinde celebrata est ob Ioannis Castelli factum anno
 proximo, quod mox referemus. Addidit præterea, se effectum senio vitæ
 potius quàm litis huiusce finem adspecturum. ne tamen indictâ senten-
 tiâ moriatur, censere vt Iesuitæ toto Regno expellantur. Eodem tem- ^{Thuan. ibid.}
 pore Ioannes Passeratius Professor Regius ad suas lectiones ex more
 præfationem habuit, sed amarulentâ in Societatem dicacitate calum-
 niisq; plenissimam.

CAPVT SEPTIMVM.

Eiecta è Galliâ Societas, & restituta.

DVm hæc tantis Academiae atque vrbs motibus disceptantur, an-
 nus insequens extremum causa nostræ momentum attulit, atque
 omnino affixit. Perficiendi aliquando, quod tam diu agitauerant,
 hæretici maleuolique viam inuenere. Nec poterant potentiori telo
 rem aggredi, quàm tentatâ (vt calumniabantur) à nobis Regis salute
 atque vitâ, in qua omnis tum versabatur eius Regni salus, è quo nos
 volebant exactos. Nihil hîc adferemus nostris depromptum Annali-
 bus, sed è vulgatis vbique famosis libellis, nostrisque aduersus huiusce
 facti inuidiam Apologiis; ex scriptoribus item externis rerum Gallica-
 rum

rum Scipione Dupleix, Petro Matthæo, Andrea Fauyn, Iac. Augusto Thuano, & aliis etiam nomini nostro infensis; vt maior veritati tum ab extraneis, tum ab ipsis hostibus, lux affulgeat. nec ideo istius exsilij historiam texere est animus (quam Annales nostri aliquando exactius dabunt) sed ex aliorum scriptis historicam quodammodo apologiam.

Anno M. D. XCV. vefanus ac nefarius adolescens Ioannes Castellus, incertum quibus agitatus intemperis, Regis interficiendi consilium ceperat. Tum primum Parisios Rex adueniebat, nondum Pontificio solutus anathemate. Immixtus turbæ comitantium Castellus, in interius vsque Regis cubiculum penetrat cultro confosurus. Sed cum destinata exsequi parat, ictu decerrante (quod excipiendo salutantium quorundam Nobilium complexu se profundius Rex inclinasset) dentem rupit multo cum sanguine, nec penetrauit altius. Ex hoc facto omnium in Societatem odia exarsere: illam attentati ream parricidij, manum tantum commodasse Castellum, vulgatum creditumque est. Quo iure, quæve iniuriâ, frustra quæritur: non dabant tempora defensionis locum. quasi in flagranti, quod aiunt, delicto deprehensa fuisset Societas, ita in eam conclamatum est; *non seruato iuris ordine* (verba Harlæi Præsidis sunt apud Thuanum) *neque partibus auditis, vt in seditione & publicâ grassatione*. Dudum antè concitata erat in nos ab hæreticis ingens inuidia; præoccupati auersique implacabiliter multorum animi; tempora Reipub. perturbatissima, populis, vt diximus, Proceribusque in partes distractis. Nunc autem noui criminis summa erat: apud Iesuitas Philosophiam audiuisse Castellum (is sextum iam mensem Iurisprudentiæ operam dabat) nec ex aliâ scilicet quàm istiusmodi scholâ exitialem hanc prodire doctrinam de Regibus maclandis. Dictum verè: *Nescis quanta rabies oriatur, ubi supra modum creuerunt odia*. Suspicious ingenis id visum fatis, vt atrocissimi facinoris auctor Societas haberetur. Credetne posteritas, quando in ipsis quoque aduersariorum Annalibus leget, ne in tormentis quidem nominatam vñquam Societatem sceleris consciam? Eodem tamen Senatusconsulto & Castelli & Societatis causam coniungere placuit; illum probrosâ atrociq; nece, hanc exsilio damnare, vno eodemque decreto, quasi interesset nihil. Quid enim amplius superesse (ita in Senatu disputabant) aut quas vltiores quærendas aduersus pestiferam sectam probationes? an enim verba ab accusatoribus data, cum in causâ Academiæ Regni salutem Regisque vitam verti nuper clamabant? quid morâ illâ artificiosè quæsitâ profectum, quàm vt cædis diu antè meditata consilium maturaretur? Id videlicet superiore iudicio se iam tum animo prouidisse, Thuanus gloriatus, eandem de exturbandâ toto Regno Societate sententiam repetiit, in quam frequens Senatus iit. Decretum scribitur, vt Iesuitæ omnes, tamquam *iuuentutis corruptores, publicæ tranquillitatis perturbatores, Regis Regniq; hostes*, Lutetiâ aliisque vrbibus intra triduum à die denuntiationis, toto autem Regno quindecim post diebus excedant. nâ paruerint, tamquam in læsæ Maiestatis reos animaduertendum. bona eorum omnia arbitrio Curiæ mox in pia opera erogentur; sancitâ insuper perduellionis pœnâ in eos qui

Castellus
Regem
vulnerat:

Hist. l. 132.

Seneca.

Apud Thua.
Histor. l. 132.

ideo pro-
scribitur
Societas &
Galliâ:

qui ad scholas Societatis extra Regnum litterarum causâ liberos miserint. Nec mora. in incertum exsilium eiectiones omnes; tam subitâ procellâ, vt veluti ex Variânâ clade (audeo dicere) ne nuntius quidem tanti mali ad vicina Collegia mitteretur. Ipse Sociorum aduentus, tamquam ex ingenti naufragio miserâ tabulâ, pro nuntio erat. Neque hîc quies. Nouis iterum edictis, mandato Senatus Regij, vlteriùs toto Regno sedibus omnibus exturbantur. Quâ ius potestatemque extendit Tolofanus Senatus, parère vetuit, retinuitque Societatem, nihil veritus aut hæreticorum potentiam, aut æmulorum furorem. Complanatur interim Parisiis reduciturque in aream Castelli domus, è quâ percussor prodierat. columna erigitur eximio opere. inscribitur Senatusconsultum, non tam in execrationem nominis Castelli, quàm Iesuitarum scilicet; de quorum exsilio perpetuum volebant apud posteros exstare monumentum.

Hæc illius temporis fœda procella, hoc illud toties decantatum Gallicanum exsilium. quod qui nobis obiiciunt augentque criminose, velim restitutionis seriem apud eosdem Auctores legant: delebunt ex animo facile omnem istiusce criminis suspensionem. Expetitam denuò fuisse Societatem proborum omnium voto, factamque per absentiam chariorem Petrus Marthæus scribit; reuocata eam, tamquam perditissimis hisce temporibus vtilem Franciæ ac necessariam, ob præstantem eruditionem. morumque probitatem, asserit Fauyn; ab Regni Proceribus certatim pro eâ actum Scipio testatur, & Thuanus ipse. Nec Societas causæ suæ defuit, aut supplicandi diligentiam intermisit. donec tandem Metis apud Regem de eius restitutione fortissimè actum est, captatâ sanctioris Hebdomadæ peropportunâ occasione, quam actionum esse animam nonnemo dixit: neque tantum consilio industriâque perfici, quantum temporibus negotia si attemperes; nihilque tentes omnino, nisi cum aptè potes & tempestiuè tentare. Erat illic Paschalia festa celebraturus Henricus. Ignatius Armandus igitur Mussiponto profectus, cum tribus Sociis. Cùm pro more sanctioris Hebdomadæ Rex ac Regina in lauandis pauperum pedibus solenni cæremoniâ defungerentur, Sacro interfuere. à meridie ad Regem introducti perbeneuolè excipiuntur. Hîc Ignatius cum Sociis in genua procumbens, mox surgere iussus est: & quod mirere, quamuis prolixas orationes non ferret Henricus, Ignatium tamen Armandum non minùs patienter quàm attentè audiuit de totâ causâ modestissimè disserentem, vrgentemque potenter Societatis restitutionem. Exstat eius oratio sanè perelegans apud Scipionem Dupleix linguâ vernaculâ, vt habita est, quam Latinam Thuanus in historiâ fecit. Finierat Ignatius; bono omnes animo esse iussit Rex, addens, Lutetiam cùm aduenerit, effecturum se, vt sibi negotium hoc curâ esse intelligerent. placere interim ad suum Lutetiam aduentum Ignatius Armandus cum Petro Cottono præstò essent. Ex eo die pro indubitato habitus est nostrorum reditus. Eiusdem anni Septembri mense expeditur Rotomagi Regium diploma. id sigillo magno firmatum vbi in Senatum allatum est, conturbauit scilicet animos eorum qui nomini nostro semper fuerant infesti: itaque promulgationi intercedere

Petr. Marthæ.
in Henrico IV. l. 2.

erigitur
pyramis.
Scipio Dupleix in
Henrico IV.

In Historiâ
Nauarre
l. 18.

Agitur
de restitutione
Societatis.

Thuanus
l. 129.

Thuanus
l. 132.

Petr. Math.
Duplex,
Thuanus.

Hist. l. 132.

Rex ipse
in Senatu
pro eâ
perorat.

Regis
Oratio.
Petr. Math.
in Henrico
IV. l. 3.
Scip. Duplex
in Henrico IV.
Mercur.
Franc. To. 2.
ad annum
1611.
Gretser. in
Lixio.

cedere decernunt. Id Regi magnopere displicuisse ferunt: quare ipse cum Reginâ & magnâ Procerum coronâ in Senatum venit pridie Natalitiorum. Hic Harlæus primarius Præses benè longam & vehementem in nos orationem habuit. Epitome erat conuictorum omnium criminumque quæ Paschasius aliquando atque Arnaldus in nos declamauerant. Grauius vehementerque vrgebat, vt Senatusconsultum, quo toto Regno exulare iussa erat Societas, Rex adhuc ratum habere veller, neque de restituendis tam noxiis hominibus vllam admittere cogitationem. id obnixè rogare Senatores, adductos solo eius vitæ atque incolumitatis amore. Reginam Proceresque nobis amicos non mediocriter sollicitos habuit ea oratio, quam apud Thuanum aliosque integram inuenies.

Verùm Rex, sublatis primùm in cælum oculis, ac sereno vultu, quasi causâ nostræ patronum ageret, neruosam contrâ, iudicioque plenam orationem exorsus est. Nulla profectò vmquam instituta actio nomini nostro honorifica magis, nulla theatro celebriori, nulla maiore patrono. Quid ni beneuolentiam omnium plausu exciperetur, frendente nequidquam inuidiâ? excepta est vulgataque quamprimùm vario idiomate. Eam vt apud Petrum Matthæum & Scipionem Duplex reperi, quoniam pulcherrima est vulgatarum sæpè calumniarum Apologia, hîc attexam.

Actis primùm gratis amplissimo Ordini de eâ quam præ se ferebat curâ ac sollicitudine de Regis Regni que incolumitate, dixit: Omnes ab Harlæo allatas rationes, quæ Senatui tam graues tantique momenti esse viderentur, dudum sibi venisse in mentem, aliasque multo plures, quas ipsi non peruidissent. Rem igitur maturè apud se perpensam, & non dies ac menses tantùm, sed annos integros, octo iam aut ferè nouem, in eam cogitationem impendisse. Præteritarum rerum euentibus vsuque tam vario satis edoctum se, quid de futuris prudenter statuere debeat, neque experientiâ rerum aut solertiâ se vinci à quoquam. Quare omnino decreuisse Societatem reuocare ab exilio, suisque in Franciâ restituere domiciliis. Tum singula breuiter refutare aggressus, subiecit: In conuentu Possiacensi non Iesuitarum ambitionem arrogantiamque fuisse cognitam (quod obiectum erat) sed virtutem atque præstantiam. nec videre se quâ ratione ambitiosos appellent, qui honores etiam dignitatesque in Ecclesiâ ex singulari voto recusant.

Quòd Ecclesiastici iis infensi sint atque aduersentur; iam ab omni æuo ignorantia bellum fuisse cum scientiâ. Et verò deprehendisse se, ex quo tempore agere cœperit de iis reuocandis, duo hominum genera maximè obstitisse: hæreticos, & deprauatæ vitæ Ecclesiasticos; atque illud esse quod iis æstimationem auxerit.

Damnatos esse à Sorbonâ; sed tunc, cum necdum essent cogniti. Vniuersitatem verò meritò dolere posse de eorum absentia, per quam factum sit vt vacua ipsa manserit atque deserta, neque destiterint interim adolescentes, nihil remorantibus Senatorum edictis, extra Regni fines litterarum causâ ad Iesuitas accedere.

Quòd meliora sibi seligant ingenia; illud esse propter quod Iesuitas tanto

tanto haberet in pretio. se quoque in conscribendis militibus fieri velle delectum optimorum: optareque ex animo, nequis inter Senatores adlegeretur, nisi optimus quisque, & isto honore graduque dignissimus; vt sola vbique virtus dignitatis nota sit atque discrimen.

Quod dictum erat in Franciam intrasse vt potuerunt, publicâ auctoritate non admissos; sic ante eos, alios etiam sacros Ordines fecisse; imò & se in Regnum Franciæ intrasse vt potuit. Illud fatendum esse, patienti longanimitate, probâque vitâ Iesuitas omnia perducere ad felicem exitum. Eâ porro curâ, quam habent, nequid immutetur in eorum Instituto, multo eos tempore conseruandos quàm integerrimos florentissimosque.

Quod de perniciosâ doctrinâ obiicitur, prorsus nihil se credere. ne vnum quidem à se inuentum ex omni numero tot Collegiorum, imò ne ex dimissis quidem à Societate inuentum hactenus vnum, qui diceret, docere Iesuitas licere Regibus afferre manus. Barrerium cædis consilia agitantem apud neminem de Societate fuisse confessum; imò verò constare, illi dictum à Iesuitâ, non sine piaculo æternæ damnationis eam suscipi posse voluntatem. Esto sanè: accusasset eos Castellus attentati reos patricidij (quod tamen non fecit, neque in tormentis omnibus vel minimum indicium dedit) esto, inquebat, accusasset; imò & de Societate aliquis eam inflixisset plagam, cuius aiebat se deinceps numquam meminisse velle, omnemque in perpetuum ex animo deleuisse memoriam; ac præpotentem Dei manum (cui sua vita & salus cordi sit) eo facto manifestè agnouisse; esto de Societate vnus aliquis eam plagam inflixisset; an idèò vnus crimen furoremque, culpam esse ceterorum? an fugandos eiiciendosque Apostolos omnes propter vnum Iudam?

Pontifici Maximo quòd præ Religiosis aliis arctius sint obligati; non nisi de procurandâ ab iis Gentium conuersione id intelligi: seque existimare tam eos iuramento fidelitatis, quod exacturus esset, obstringendos sibi, quàm Pontifici sint obedientiæ voto. Illud interim cautè dissimulare Senatores, nec dicere, quòd Romæ improbetur non tribuisse Bellarminum in scriptis suis tantum potestatis auctoritatisque Romano Pontifici in res politicas, quantum alij vulgò solent Auctores.

Quòd de Ligâ fuerint, exprobrandum non esse: fuisse hanc iniuriam temporum: errasse cum aliis quàm plurimis specie recti deceptos. Imò se credere minori eos malitiâ peccasse, quàm ceteros; sibi que se certò promittere, eadem illâ recti conscientiam, coniunctâ cum fauore & gratiâ, quam iis facere cogitaret, plus eos sibi deuinciendos, & impensius Regiæ Maiestatis, quàm Ligæ obsequiis deinceps fore addictos.

Ad illud quod dicebatur, Regem Hispaniæ illis vti; respondit, se non minus iis vti velle; neque deteriori conditione oportere Franciam quàm Hispaniam esse. Cum omnes passim eos vtilis orbi iudicent, se prætereâ Regno Prouinciisque suis eos iudicare necessarios; & si hactenus tacitâ quasi permissione aut conuientiâ in Franciâ fuerint, velle se iam vt publico sint Senatusconsulto. Huius facti gloriam sibi à Deo reseruatam. Cum in Regno atque ditone suâ nati sint, non esse cur subditos velit habere suspectos. Quòd si timor est, ne Regis arcana eum ho-

stibus Regni communicent, non se plus iis communicaturum, quam ipse eos scire velit. Permitterent denique prudentiæ Regiæ totum istud negotium: magis ardua difficiliaque tractasse se, & expediisse feliciter, ac proinde tantum laborarent de Regis imperio exsequendo.

Hæc cum diceret Rex, forti militarique eloquentiâ, omnium stupor atque admiratio fuit; non tantum quod capita omnia ab Harlæo allata tam recenseret refelleretque accuratè; verum multo magis, quod ita palam ostenderet, quantâ benevolentiam complecteretur hanc Familiam tot ubique odiis exagitatam. Quæ omnia in Senatu acta die Decembris xxiv. quantum, putamus, dolorem inuolere aduersariis: adhuc tamen toto triduo moras traxere. in eo laborabant, vt, repetitâ clausularum exoletarum memoriâ, si quâ ratione possent, beneficium Regis irritum redderent.

Thuanus
l. 132.
Petr. Matth.
in Henrico
IV. l. 3.

Recipitur
tandem
Societas à
Senatu.

Deicitur
pyramis.
Thuan. su-
pra.

Maiora
ab exilio
Societatis
incrementa.
Scipio Du-
plex.
Thuanus
l. 132.

Thuanus.

And. Fatyn.
Hist. Nauar-
re l. 18.

Id ubi inaudit Rex, commotior ad se vocatos stomachosè increpuit; atque è vestigio ad Tribunal pergere, neque inde prius quam confecto negotio exire compulit; addito in scriptis decretorio mandato, vt sine morâ, & sine apposita vllâ conditione, decreti sui promulgatio quamprimum fieret. expensa examinataque à se omnia; mandare, iubere, vt Societas suis in Galliâ sedibus restituatur publicâ Senatus auctoritate. Tam expressæ Regis voluntati nihil amplius refragari sunt ausi. Regium igitur diploma in acta Curiæ solenni formulâ relatum. Et quod neque Franciscus, neque Carolus, neque Henricus Tertius obtinere vnumquam potuerant, vnus Henricus Quartus perfecit, vt Galliæ Regno publico Senatusconsulto reciperetur Societas. Vno inpetratum exilio censi potest, quod obtineri non potuerat sexaginta annorum commoratione. Hisce litteris 11. Ianuarij millesimo sexcentesimo quarto expeditis, omnia ad reditum parari cœpta. Mox & deiecta pyramis, infame monumentum. Nec fuit parui moliminis res. Surgebat pyramis inter quatuor virginum effigies ab excellentibus sculptis artificibus, præaltâ basi. Solam ex eâ tolli tabulam, in quâ Senatusconsultum erat aduersus Societatem, satis esse, restitutâ iam Societate, aduersarij clamabant: at benignitas Regis totum monumentum funditus voluit aboleri, ne qua palam exstaret memoria decreti contra Societatem facti. Maluissent æmuli noctu id fieri. Petrum Cottonum intercessisse Scipio & Thuanus scribunt, fidenterque pronuntiasse, *Henricum Quartum lucis, non tenebrarum, esse Regem*. Maio igitur mense, per otium, in mediâ luce, destructa pyramis insigni eorum dolore, quorum in nos machinæ omnes atque conatus cum hac pyramide ruebant. Vicit igitur omnia improborum odia, abundeque pensauit constans Regis benevolentia. Vetera restituisse domicilia parum erat; noua addidit fundauitque præcipuis in vrbibus: Flexiæ in primis, altrice suâ in domo, quam in Collegium nostrum conuertit: aedes à fundamentis nouas adiecit ingenti mole, pulcherrimâque instruxit Academiâ. Quid alia quærimus benevolentia argumenta? fontem amoris cor suum testamento legauit, & Flexiano in templo nostro sepeliri voluit. diceres nobilissimâ sui parte perpetuò apud nos habitare velle. His adde apertum Societati aditum in Bearniam, auitam ditionem, reducendis ad Ecclesiam hæreticis. ad iice illius operâ sumptibusque fixam nobis Constantinopoli sedem. prater-

præterea Gallicano in Regno ita auctum Collegiorum numerum, vt tribus antè Prouincijs aliæ iam duæ sint additæ. Numquid meritò dices pensatum ingenti fenore exsilium? è quibusdam eiectam vrbibus Societatem, vt induceretur in plures? aliquamdiu abfuisse, vt maiori desiderio expeteretur?

CAPVT OCTAVVM.

In Germaniâ iisdem turbis agitata Societas, quibus Religio Catholica. E Transilvaniâ triplex proscriptio.

V Nam Gallia proscriptionem, plures Germania numerat, & quasi per aceruos. Rem à fonte si arcessimus, vna in Gallijs Caluini hæresis erat: in Germaniâ Arianorum reliquiæ, Lutheri incunabula & propriæ sedes, à Caluino submissæ coloniæ; Berengarij, Wiclefij, Hussij fœda progenies, sectarum omnium colluuijs atque sentina. Et non ferocius insurgerent omnes illæ pestes in spargentem se latè toto Septentrione Societatem, quam suis norant conatibus maximè aduersari? Centiceps Hydra, & secum ipsa discors, in Societate oppugnandâ opprimendâque, capita iunxit & vires. Quid minores libeat turbas persequi? grauiora exsilia in promptu sunt. Plurimum Regnorum sedes, totasque sæpius Prouincijs perdidimus; è Transilvaniâ primùm, deinde Bohemiâ, mox Hungariâ, Moraviâ, Silesiâ exacti; non exiguis interim iactati motibus in reliquâ Germanicâ ditione.

*Hæresis
multiplex
ad Septentrionem
urbium
caussa.*

Nulla dedit regio documentum certius, quantopere Religionis ac Societatis coniuncta sit causa. Vbi cumque Principes Magistratusque Catholici ad clauum sedere, floruit Religio, floruit Ecclesia, florere Regna: vnaque cum illis Societas nostra floruit doctrinæ laude, nobilitate institutione, populi obseruantia, Principum gratia, innocentia existimatione. At vbi Rempublicam inuasere Lutheri, Caluini, veterumque ex Orco sectarum alumni, mox concitati sunt ad arma populi, turbata Regnorum quies, violata Religionis libertas, & ante omnia exfulare iussa Societas.

Prima curarum Ignatio Germania fuit. E primis nouem Socijs (quemadmodum Libro secundo meminimus) vnum Gallia Paschasium Broëtum cum dedisset, vnum Lusitania Simonem Rodericum, India extremoque Orienti Franciscum Xauerium, celo Ioannem Codurium; quinque reliquos impendit Germaniæ, & clarissimos viros, Fabrum, Lainium, Salmeronem, Iaium, Bobadillam; & primis Patribus nec virtute nec industriâ inferiorem Petrum Canisium, qui ceteris Germaniæ Apostolorum titulum nomenque præripuit. Ac ne priuatim ipse nihil conferret Ignatius, Collegium in Vrbe Germanicum excitauit. Quid, quòd ab extremâ Indiâ Franciscum Xauerium reuocare parabat, vt Septentrioni ferret opem? Quantam putamus prudentissimo Parenti ostensam diuinitus è Germaniâ messem? sed non nisi post insignes ærumnas laboresque metendam.

*Cura
Ignatii de
Germaniâ*

Primus de Societate in Germaniam Faber intulit pedem anno ab
hinc